

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta. Lakiehdotus kytkeytyy laajemmin rahoitusmalliuudistukseen tähtäävään arpajaislain muuttamiseen, missä muun muassa on valmistelu kumottavaksi laissa tällä hetkellä olevaa, valtionavustuksiin liittyvää erityissääntelyä 1.1.2024 alkaen

Tässä lakiehdotuksessa esitetään uusi sektorikohtainen puitelainsäädäntö sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan osalta. Keskeinen lähtökohta tämän lakiehdotuksen valmistelussa on ollut se, että nyt esitetään vain rahoitusmalliuudistuksen toteuttamisen kannalta välttämättömät muutokset huomioiden myös muut käynnissä olevat kehittämishankkeet, kuten erityisesti käynnissä oleva poikkihallinnollinen valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke. Valtionavustuslaki olisi jatkossakin avustusmenettelyihin sovellettava yleislaki.

Esitys on tarkoitettu käsiteltäväksi eduskunnassa samanaikaisesti arpajaislain muuttamiseksi tähtäävän hallituksen esityksen kanssa siten, että se tulisi voimaan rahoitusmalliuudistukseen tähtäävän arpajaislain muutoksen kanssa 1.1.2024 alkaen.

Nyt ehdotettua laintasoista sääntelyä täydennettäisiin jatkossa kahdella, keskeiseltä sisällöltään nykyisiä asetuksia vastaavilla valtioneuvoston asetuksilla, jotka on tarkoitus valmistella siten, että ne tulevat voimaan samaan aikaan nyt ehdotetun lain kanssa 1.1.2024.

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry yhtyy maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan lausuntoon ehdotetusta lainsäädännöstä ja sen perusteluista seuraavasti:

- Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta pitävät tärkeänä, että lakiehdotuksen 3 §:n 2 mom. nojalla yhdistysten ja säätiöiden rahoituksen kokonaistasossa huomioidaan yleinen kustannustason kehitys. Rahoituksen riittävän kokonaistason turvaaminen on tärkeää muun muassa kansalaisyhteisyhteiskunnan ja avustettavan toiminnan tavoitteiden saavuttamisen kannalta.
- Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta pitävät tärkeänä, että terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävissä valtionavustuksissa kirjataan mahdollisuus täysimääräiseen avustukseen lakia täydentävässä asetuksessa.
- Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta pitävät tärkeänä ehdotusta siitä, että asetetaan uusi parlamentaarinen neuvottelukunta seuraamaan eri sektoreiden kansalaisjärjestöille suunnattua vuosittaista rahoitusta sekä toiminnan kehittämistä. Alueellisen tasapuolisuuden näkökulmasta korostetaan, että parlamentarisessa neuvottelukunnassa tulee olla myös alueellinen edustus esim maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan kautta.
- Lakiesityksen perusteluissa arvioidaan, että paikallisesti toimivissa järjestöissä julkisen rahoituksen merkitys on korostunut, jolloin euromääräisesti pienikin avustus voi olla toiminnan jatkumisen kannalta hyvin merkittävä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta muistuttavat, että alueellisten järjestöjen aseman ja avustamisen pitää yhdenvertaisuuden näkökulmasta olla keskeinen seuranta- ja arviointikohde.
- Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että varainhankinta on pääomaa vaativaa toimintaa ja sen tuottojen osuus on kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen tuotoista pieni. Pohjois-

Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta pitävät hyvänä sitä, että jatkovalmistelussa kootaan järjestöjen omien varainhankintamallien kehittämisestä toimenpide-esitys, jonka toteutuksesta vastaa VM:n valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke.

- Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta pitävät tärkeänä sitä, että STEAn rooli Sosiaali- ja terveysministeriön avustuskeskuksena turvataan tässä lainsäädännössä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta kannattavat myös selvityksen tekemistä laajemmasta riippumattomasta avustuskeskuksesta: sen hyödyistä ja haitoista.
- Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta pitävät tärkeänä, että laissa säädetään Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustussasioiden neuvottelukunnasta sekä riippumattomasta arviointi- ja avustusjaostosta, jotka valtioneuvosto asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa on tärkeää olla riittävä alueellinen edustus.
- Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että avustusten kohdentamisessa luontevana lähtökohtana voi pitää yhdistysten ja säätiöiden perustoimintojen rahoittamista. Mahdollisissa tilanteissa, joissa valtioapuviranomainen esimerkiksi joutuu käytettävissä olevan määrärahan alentuessa priorisoimaan enemmän rahoituksen kohdentumista, valtionavustuksia myönnetään lähtökohtaisesti yleisavustuksiin. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta muistuttavat, että alueellisten järjestöjen on vaikea saada toimintaansa yleisavustuksia, jonka takia kohdennettu yleisavustus ja hankeavustukset ovat monille järjestöille myös perustoiminnan turvaamisen osalta olennaisen tärkeitä.
- Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta yhtyvät Sosten esitykseen siitä, että järjestöille tulee sallia läheisesti niiden perustarkoitukseen liittyvän oman toiminnan kohtuullinen tuotto ilman automaattista leikkausta avustukseen. Vähintäänkin säännös, jonka mukaan koulutustoiminnasta otetaan hyväksyttävänä kustannuksena huomioon vain toiminnan alijäämä, tulee poistaa tulevasta asetuksesta.
- Samoin Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta yhtyvät Sosten huomioon, että tilintarkastajan raportti (nk. AUP) on järjestöille huomattava taloudellinen ja hallinnollinen rasite. AUP-järjestelmä tulee analysoida kokonaisuudessaan ja arvioida, mitä vaikutusta erityisraportoinnilla on aidosti saavutettu, sen sijaan että sitä koskeva vaatimus sisällytettäisiin automaattisesti tulevaan asetukseen.

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta toivovat, että yhteiskunnalliset vaikutukset sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden toimintaan parantavat toimijoiden toimintaedellytyksiä rahoituksen aikaisempaa paremman ennustettavuuden ja vakauden myötä kuten rahoitusuudistuksen perusteluihin on kirjattu.

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta pitävät tärkeänä esitystä siitä, että avustettavan toiminnan tulee osaltaan tukea ihmisten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä perusoikeuksien toteutumista.

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen hallitus